

«ОҒОҒО ИЙЭ ТЫЛЫ ИНЭРИИ».

«Майатаағы «Сардаана» оғону сайыннарар киин-оҒо саада»

педагогическай коллективын «Госхол» бырагыраамаҒа олоғуран төрөппүтү кытта үлэтин уопутун тарҒатыы, билиһиннэри.

Дакылааты ааҒар- Романова Татьяна Ивановна, Мэнэ- Ханалас улууһун «Майатаағы «Сардаана» оғону сайыннарар киин-оҒо саадын старшай воспитателя.

Киһиэхэ оскуолаҒа кириэн иннинээҒи сааһа кини өйө санаата, иэйиитэ, ис кыаҒа, дьоғура уһуктарыгар, сайдарыгар айылҒаттан бэриллибит олоғун хаһан да хатыламмат, олус суолталаах кэрдиис кэмэ.

Билиһиннэ кэмнэ саха оҒолоро ийэ тылларын билбэккэ улаатан, бэйэлэрин сахалыы өйдөрүн-санааларын, быһыыларын майгыларын улам сүтэрэн иһэллэр. Ону тэнэ төрөппүттэр норуот уус – уран айымныыларыгар улахан суолтаны уурбаттар, үксүн нууччалыы кинигэни ааҒаллар, нууччалыы биэриилэри көрөллөр. Үгүс оҒо нууччалыы-сахалыы булкуйан сангарар. Өбүгэлэрбит үгэстэрин, сиэрдэрин –туомнарын тутуһуу уостан-сүтэн эрэр. Бу барыбытын олус долгутар. Дьийэ кэргэннэ ийэ тылынан күннээҒи олоххо кэпсэппэт, уус-уран айымныылары сэргээбэт буолуу - оҒолор сахалыы сангарбаттарын сүрүн төрүөтэ буоларын төрөппүттэргэ ытыллыбыт ыйытынныкпыт түмүгэ көрдөрдө. Маны таһынан уопсай тыл сайдыыта сыллата мөлтөөн иһэрин бэлиэтибит.

Төрөөбүт ийэ тылынан иитиигэ сүрүн оруолу ийэ, төрөппүт ылар. Төрөппүт бэйэтэ оҒото сахалыы санарыан баҒарар эрэ буоллаҒына оҒото кыра сааһыттан сахалыы ыраастык сангарар, билэр буолар.

ОҒону сахалыы тылҒа иитиигэ аналлаах биһиги педагогтарбыт айбыт бырайыктарын бу хайысхаҒа күннээҒи үлэбитигэр туһанабыт. ОҒолорго ийэ тыл күүһүн кыра саастарыттан элбэхтик үөрэтэр, эрчийэр араас өрүттээх үлэни төрөппүттэргэ анаан ытытабыт. ОҒо төрөппүтүнэн бииргэ сайдар, айар-тутар, онорон таһаарар бырайыактара, оҒо дьийэ кэргэнин үтүө холобуругар иитилиитэ сүрүн миэстэни ылар.

1. «Мин төрүччүм» ааптарскай босуобуйа.

ОҒолорго уонна төрөппүттэргэ анаан төрүччүнү үөрэтиигэ ааптарскай босуобуйа таныллан оноһулунна. Бу босуобуйа нөнүө оҒо төрүччүтүн билэр, үөрэтэр. ОскуолаҒа кириэн иннинээҒи саастаах оҒоҒо төрүччү туһунан өйдөбулу иңэри хас биирдии оҒо тус бэйэтин дьийэ кэргэнин холобуругар олоғуран билиһиннэриллэр, үөрэтиллэр. ОҒо уһуйаанна кыра бөлөххө кэлиэбиттэн саҒалаан уһуйааны бүтэрэн барыар диэри толоруллар. Төрүччү альбома төрөппүт көмөтүнэн толоруллар. ОҒо көмө матырыйааллар (хаартыскалар, хартыыналар, бэйэтин уруһуйдарын, дьийэ кэргэнинэн уруһуйун, илиинэн үлэтин) нөнүө дьийэ кэргэнин туһунан билэ, кэпсии үөрэнэр.

Төрүччүнү үөрэтии бөлөхтөн бөлөххө тэнийэн, уустугуран иһэр. Оҕо саадын бүтэрэн барарыгар оҕо төрүччүтүн үс көлүөнэтин билэр, сатаан кэпсиир буола үөрэнэр. Бу билиитин оскуолаҕа тийэн салгыы сайыннарар.

Оҕо төрүччү нөҕүө киһиэхэ уруу- аймах суолтатын өйдүүр, төрөппүттэригэр, аймахтарыгар убаастабыллаахтык сыһыаннаһар, үтүө холобур оңостор, кинилэринэн киэн туттар буола иитиллэр. Бэйэтин саха омугун быһыытынан билинэр. Олорор дьиэтиттэн, тиэргэниттэн саҕалаан Төрөөбүт дойдутун туһунан билиитэ үксүүр. Өбүгэ олоһундьяһаһын билсэр, сизэрин-туомун тутуһар буола үөрэнэр.

2. «Тосхол» бырагыраама уус-уран айымньылары хомуурунньуга.

Оҕо саадыгар сахалыы иитии-үөрэтии «Тосхол» бырагыраамаҕа тирэҕирэн үлэлээбитэ 30-ча сыл буолла. Бу сыллар тухары үөрэтэр-методическай арыаллааһына санардыллыбакка, баар босуобуйалар, кинигэлэр эргэрбиттэрэ үлэлииргэ үгүс ыарахаттары үөскэтэр. Бырагыраама методическай испииһэгэр уус –уран айымньылары билиһиннэриигэ-үөрэтиигэ анаан 16 кинигэ киирэ сылдьар, олортон детсадпытыгар 6 эрэ кинигэтэ баар.

Мантан сизттэрэн биһиги детсадпыт коллектива бука бары көмөлөөн 2020 сылтан «Тосхолго» киирбит уус-уран айымньылары танан, ааһан, QR кодтаан хомуурунньугу онордубут. Айымньылар оҕо сааһынан аттарыллан, текистэрэ бэчээттэнэн, оҕо саадын үлэһиттэрэ бэйэлэрин иллюстрацияларынан, сагаларынан киэргэтиллэн оҕо биһирэбилин ылан, күн бүгүн детсадпыт иһинэн туһанылла сылдьар.

Айан-онорон таһаарбыт босуобуйаларбыт Мэнэ-Ханалас үөрэҕириитин экспертнай хамыһыһыатыгар биһирэбили ылбыттара, киэн эйгэҕэ тарҕатыллыан сөп диэн көнүллэммитэ. Бу туһалаах үлэлэрбит бэчээттэнэн күн сирин көрөллөрө буоллар оҕо сахалыы санарарыгар, төрөөбүт тылбыт сайдарыгар биир үйэлээх бэлэх буолуо этэ.

Оҕолорбутугар төрөөбүт төрүт тылы инэриибимт ситимнээхтик тиһигин быспакка ытыллан үтүө түмүктэрдээх буоллун.

